

Památka Večeře Páně

První den o svátcích nekvašeného chleba přistoupili učedníci k Ježíšovi s otázkou: „Kde chceš, abychom ti připravili pesachovou večeři?“ On řekl: „Jděte do města k jistému člověku a vyřídte mu, že Mistr vzkazuje: Můj čas je blízko; budu u tebe se svými učedníky slavit pesachovou večeří.“ Učedníci udělali, jak jim Ježíš nařídil, a připravili pesachovou večeří. (Mt 16, 17–19)

Večer věnovaný sváteční pesachové večeři byl pro učedníky dalším z řady společně prožívaných náboženských zvyků. Bez událostí následujících dní by se stal jedním z mnoha. Teprve později začali objeovat jeho jedinečnost.

1. PŘÍPRAVA A KLÍČOVÉ POJMY

A když už jsem v tom nařizování: Nemohu chválit, že když se scházíte, je to spíše ke škodě než k užítku. Předně slyším, že když se shromažďujete v církevní obci, oddělujete se jedni od druhých, a zčásti tomu věřím. Nedá se tomu vyhnout, že mezi vámi dojde i k rozštěpení. Tak se aspoň ukáže, kteří z vás jsou opravdu dobří. Když se tedy scházíte, už to není večeře, jak ji ustanovil Pán. (1 Kor 11, 17–19)

O čem rozmlouváte v těchto dnech vy? Co prožíváte?

S čím přicházíte k dnešní bohoslužbě?

Co má společného biblické mytí nohou a eucharistie?

Je při slavení eucharistie ve farním kostele zjevné, že její základ je ve službě druhý, odmítnutí osobních výhod a v rozhovorech u společného stolu?

Název svátku **Pesach** bývá v novozákonní řečtině překládán jako *Pascha*. S odkazem na dění kolem Ježíše Krista ho běžně používá i latina (srov. paschální svíce, tj. paškál). V českých překladech Písma se objevuje tlumočení: *Přejítí, Mínutí, Přeskočení*, apod. Hospodin totiž *přesel* Egyptem a zajistil Izraeli svobodný odchod z Egypta (Ex 12, 11). Židovské počítání dnů a měsíců je odvozeno od pozorování Měsíce (tj. lunární kalendář). Kalendářní měsíce jsou tak dlouhé 29 nebo 30 dní (tj. oběh Měsíce kolem Země). První den v měsíci je nov (tj. novoluní). Čtrnáctý nebo patnáctý den v měsíci je proto vždy **úplněk**. Pro vyrovnání astronomických nepřesností se používá přestupný měsíc i přestupný rok. Izraelští otroci tedy opouštěli Egypt za svitu úplňku.

V katolickém prostředí se Ježíšova ochota sloužit druhým a být jim ku pomoci až do úplného konce sebe sama nazývá pojmem **(sebe-)vydanost**. V knihách o duchovním životě se jedná o klíčový pojem. Pokud však myšlenka „rozkrájet se pro druhý“ vede k sebe-mrskačství a vědomému sebe-poškození, znásilňuje to smysl evangelia.

2. MODLITBA

Předsedající začne bohoslužbu znamením kříže:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

Kriste Ježíši, skláníš se před každým člověkem.

Připomínáme si předvečer svátků,

kdy jsi myl chodidla svým učedníkům.

Dej nám sílu být k sobě uctivými a pozornými

nejen při náboženských rituálech,

ale během každého dne našeho života.

Kéž se ve službě druhým chováme bezprostředně a přirozeně.

O to tě prosíme, neboť ty žiješ a kraluješ na věky věků.

3. POSLEDNÍ VEČEŘE

Co jsem od Pána přijal, v tom jsem vás také vyučil: Pán Ježíš právě tu noc, kdy byl zrazen, vzal chléb, vzdal díky, rozlámal ho a řekl: „Toto je moje tělo, které se za vás vydává. To číňte na mou památku“. Podobně vzal po večeři i kalich a řekl: „Tento kalich je nová smlouva, potvrzená mou krví. Kdykoli z něho budete pít, číňte to na mou památku.“ (1 Kor 11, 23–25)

Pár tisíc let začínají Židé svoji pesachovou večeři rozhovorem. Nejmladší účastník se ptá: „V čem je dnešní noc jiná než ty ostatní? Proč právě této noci jíme nekvašené chleby? Proč právě této noci jíme pouze hořké byliny?“ Hlava rodiny mu odpovídá vlastními slovy a vypomáhá si biblickými příběhy. Je povinností každého rodiče odpovídat dětem na jejich otázky. Raban Gamaliel, mladší současník apoštola Pavla, říkával, že kdo není schopen vysvětlit smysl svátku a získané svobody, nesplnil povinnost Pesachu.

Úryvek z knihy Exodus.

Ex 12, 1–8.11–14 (BOG+jäg)

Hospodin řekl Mojžíšovi a Áronovi v egyptské zemi: „Tento měsíc bude pro vás začátkem měsíců; bude to pro vás první měsíc v roce. Řekněte celému společenství Izraele: »Desátého dne tohoto měsíce ať si každý opatří beránka pro rodinu, jehně pro dům. Jestliže však je rodina tak malá, že beránka sníst nestačí, ať si vezme ze sousedství, které je tomu domu nejbližší, tolik osob do počtu, kolik stačí beránka sníst. Beránek ať je

bezvadný, ve stáří jednoho roku, sameček. Můžete ho vzít z jehňat nebo kůzlat. Uchováte ho až do čtrnáctého dne tohoto měsíce, kdy ho k večeru zabije celé shromážděné společenství Izraele. Pak ať vezmou trochu jeho krve a pomažou jí obě veřeje i příčný trám nad nimi v domech, kde ho budou jíst. Ať jedí maso tu noc, ať ho jedí pečené na ohni s nekvašenými chleby a hořkými bylinami. Budete ho pak jíst takto: Mějte přepásaná bedra, obuv na nohou a hůl v ruce, a jezte ve spěchu. Neboť je to Hospodinův Pesach (*Přejít*). Oné noci přejdu egyptskou zemí a pobiji všechno prvorozené v egyptské zemi jak u lidí, tak u dobytka. Nad všemi egyptskými bohy vykonám soud. Já, Hospodin. Pro vás však bude krev beránka sloužit jako znamení na domech, že tam přebýváte. Když uvidím krev, přejdu vás, a tak uniknete ničící ráně, až budu zabíjet po egyptské zemi. Tento den si uchováte jako památný a budete ho slavit po všechna svá pokolení jako ustanovení věčné.«

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Už je to tady. „Přišla jeho hodina.“ To však víme my. Učedníci řeší něco jiného. Už zítra bude pesachová hostina. Stále jsou napnutí, kdy konečně Ježíš vyhlásí to nové Království. Čekání na vítězné tažení revoluce je vysilující. Tak snad u této večere se Ježíš konečně vyjádří. Vždyť je to jasné. *Pesach*, svátek osvobození z poroby cizích otrokářů. Lepší načasování Ježíš nemohl vybrat. Jenže, co se to teď děje? Nekorunovaný Král ničeho nic vstává a jde mít nohy. Co je to za Vítěze a Vládce, který myje nohy ostatním lidem?

(J – Ježíš; P – Petr; E – evangelista)

Úryvek z evangelia podle Jana.

13, 1–15 (BOG+jäg)

Ježíš umývá učedníkům nohy: 13, 1–20

E Bylo před svátkem Pesach. Ježíš věděl, že přišla jeho hodina, kdy měl přejít z tohoto světa k Otci. A protože miloval svoje, kteří byli ve světě, projevil jim lásku až do krajnosti. Bylo to při večeri. Ďábel už dospěl k rozhodnutí, že ho Juda Iškariotský, syn Šimonův, zradí. Ježíš věděl, že mu dal Otec všechno do rukou a že vyšel od Boha a vrací se k Bohu. Proto vstal od večere, odložil svrchní šaty a uvázal si kolem

pasu lněnou zástěru. Potom nalil vodu do umyvadla a začal učedníkům umývat nohy a utírat jim je zástěrou, kterou měl uvázanou kolem pasu. Tak přišel k Šimonu Petrovi. Ten mu řekl:

P „Pane, ty mi chceš mýt nohy?“

J „Co já dělám, tomu ty nyní ještě nemůžeš rozumět; pochopíš to však později.“

P „Nohy mi umývat nebudeš! Nikdy!“

J „Jestliže tě neumyji, nebudeš mít se mnou podíl.“

P „Pane, tak mi umyj nejen nohy, ale i ruce a hlavu!“

J „Kdo se vykoupal, potřebuje si umýt jen nohy, a je čistý celý. I vy jste čistí, ale ne všichni.“

E Věděl totiž, kdo ho zradí; proto řekl: „Ne všichni jste čistí.“

Když jim tedy umyl nohy, zase si vzal na sebe své šaty, zaujal místo u stolu.

J „Chápete, co jsem vám udělal? Vy mě nazýváte Učitelem a Pánem, a to právem: to skutečně jsem. Jestliže jsem vám tedy umyl nohy, já, Pán a Učitel, máte také vy jeden druhému umývat nohy. Dal jsem vám příklad: Jak jsem já udělal vám, tak máte dělat i vy.“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Mytí nohou

Kdo si neumyl nohy do této chvíle, může tak učinit nyní. Je třeba připravit lavor, džbán s teplou vodou, ručníky. Pokud si účastníci sednou mimo stůl, např. do kruhu, bude to praktičtější.

V uzavřených botách s měkkou vystýlkou a bavlněnými ponožkami nemáme ponětí o ostrých kamenech a prachu země. Ježíšovo služebnické gesto vyjadřuje jeho ochotu za každé situace pomoci druhému a nabídnout mu úlevu na jeho životních cestě. *Láska* dostává bohatší význam.

Následuje mytí nohou. Vyjádření ochoty a lásky lze naznačit těmito nebo jinými slovy: „(Jméno), jsi milován. Zamiluj si Krista a sdílej obětavou lásku ke každému člověku.“ Po mytí nohou všichni zasednou zpátky k rodinnému stolu.

Mytí nohou. Taková blbost a přitom z našeho úhlu pohledu tolik symbolická. Přišlo by nám normální, kdybychom přišli na návštěvu a hostitel by se k nám sklonil a rozvázal tkaničky? Všichni ostatní evangelisté píší o průběhu večeře: „Ježíš vzal chléb... vzal kalich...“ Jan v podobné situaci ukazuje Ježíše s lavorem v ruce. Sám to nazývá „projevem lásky až do krajnosti“. Tak proč ho takto nezobrazujeme v kostelích? Na velkých mnohametrových obrazech: Ježíš ve spodním prádle (svrchní si přeci odložil) a lavor? Snad proto, že smysl toho výjevu není zcela intuitivní. Vždyť i Petr se tomu bránil. Gesto mytí nohou vyžaduje přemýšlení. Nemluvíme nyní o „normálním“ mytí nohou. Není to ani žádná roztomilá zvláštnůstka nazaretského rabbiho. Kdo chodí často bos, ví, že chodidla prakticky nelze udržovat čisté. Jakmile si umyje nohy, opět je postaví na špinavou zem. Proč tedy Ježíš (marně) myje svým učedníkům nohy?

Snad proto, aby ukázal, že je schopen a ochoten pro ně udělat *cokoli*. Oni jsou stále upnuti na špínu mezi prsty, Ježíš však v tom slově *cokoli* vidí Golgotu a hrob. Hodně vody ještě proteče potokem Kedronem než si učedníci rozšíří význam tak často používaných sousloví *lásky, milovat druhého, žít pro druhého, přimlouvav se u Boha za druhého, trpět a zemřít pro druhého*. Evangelista Jan nám o tom zanechal krásné svědectví v Ježíšově řeči u jídelního stolu (Jan, kap. 13–17).

Ježíšovo znamení mytí nohou je na první pohled prosté. Snadno ho zopakovat u sebe doma v kuchyni, obýváku, v kostelích... Jsme tím pobavení, šimrá to a usmíváme se. Nejsme kýčovití? Dokážeme být ale důslední a Ježíšovo gesto rozvinout do celého svého života?

4. ODPOVĚĎ PÍSMU

Kdykoli totiž jíte tento chléb a pijete z tohoto kalicha, zvěstujete smrt Páně, dokud on nepřijde. (1 Kor 11, 26)

Modlitby věřících

Apoštol Pavel nás vybízí, abychom se ve shromáždění věřících obraceli k Bohu prosbami, přímlovami i díky.

Určitě ho máme i za co chválit. (srov. 1 Tim 2, 1–2; Zj 7, 12)

Doporučuji v návaznosti na slyšené Boží slovo ve společném rozhovoru zformulovat 2× chvály, 2× díky, 2× prosby a 2× přímlovy. Až se budou jednotlivá zvolání pronášet, jako odpověď lidu lze použít „**Přijď, Pane Ježíši!**“ (Zj 22, 20; poslední slova Písma).

ERC vybízí k modlitbám za nemocné a za lidi v karanténě, za ty, kdo jsou v první linii boje s epidemií, za zdravotníky, policisty, vojáky, hasiče a za všechny, kteří svou službou

a nezištnou pomocí nesou riziko nákazy. Zároveň je vhodné vzpomenout na děti, studenty, aby měli v této době sebedisciplínu k učení a nacházeli inspiraci k vlastnímu rozvoji.

5. MODLITBA PÁNĚ

*Proto musí člověk sám sebe zkoumat, a tak ať chléb jí a z kalicha pije.
(1 Kor 11, 28)*

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvět se jméno tvé.
Přijď království tvé.
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.
(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)
Amen.

6. VEČEŘE A TRAPNÝ ZÁVĚR

Proto, moji bratři, když se scházíte k jídlu, čekejte jedni na druhé. (1 Kor 11, 33)

V ideálním světě by nyní následovala hostina, nebo alespoň drobné občerstvení. Ano, **společné jídlo je součástí bohoslužby**. Závěrečná prosba o Boží požehnání se vynechává: této noci jsme vstoupili do velikonočního příběhu, který vyvrcholí slavností Vzkříšení, tím největším Božím požehnáním člověku.

V závěru večera, až se účastníci budou rozcházet, je možno pronést pár slov:

Poté co Ježíš se svými učedníky
dojedli sváteční večeři a zazpívali tradiční žalmy,
vstoupili do vlahé noci a vydali směrem k Olivové hoře.
Když tam došli, začal je přemáhat spánek: „Zítřka je taky den.“
Trapný závěr večera.